

Sluttrapport for 2021 fra arbeidsgruppen som skal kartlegge økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen for kommunesektoren

April 2022

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Arbeidsgruppens mandat.....	4
2	Økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen	6
2.1	Utviklingen i 2021	6
2.2	Anslag for 2021.....	6
2.3	Tallgrunnlag og metode	9
2.4	Merutgifter og mindreinntekter i tjenestene i 2021	10
i.	Kommunene	10
ii.	Fylkeskommunene.....	14
iii.	Merutgifter ved avviklingen av stortingsvalget 2021	15
2.5	Skatteinntekter og lønns- og prisvekst.....	16
	Vedlegg 1 Spørreskjema til kommunene og fylkeskommunene	17
	Vedlegg 2 Økte bevilgninger i 2021 som følge av virusutbruddet.....	23
	Vedlegg 3 Økonomiske konsekvenser og økte bevilgninger i 2020 som følge av virusutbruddet.....	26

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Regjeringen satte i april 2020 ned en arbeidsgruppe for å gå gjennom hvilke typer utgifter og inntekter som blir påvirket av utbruddet av koronaviruset, og gi et anslag på hvor mye de ulike typene utgifter og inntekter utgjør. Arbeidsgruppen består av representanter fra Kommunal- og distriktsdepartementet, Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, kommunesektoren og KS.

Arbeidsgruppen har tidligere publisert tre rapporter:

- En [delrapport for 2020](#), publisert 15. oktober 2020, med gruppens første vurderinger av de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet for kommunesektoren i 2020,¹ som et bidrag til beslutningsgrunnlaget i regjeringens vurdering til nysalderingen av 2020-budsjettet.
- En [sluttrapport for 2020](#), publisert 29. mars 2021, med endelige vurderinger av 2020. Arbeidsgruppen gjorde da også en første vurdering av de anslagene for 1. halvår 2021 som hadde blitt lagt til grunn i Prop. 1 S Tillegg 1 (2020–2021).
- En [delrapport for 2021](#), publisert 31. august 2021, med vurderinger av de økonomiske konsekvensene i 1. halvår 2021.

I denne rapporten presenterer arbeidsgruppen sine anslag for hele 2021 for de ulike tjenestene samt for avviklingen av stortingsvalget 2021.

En siste rapport skal avgis innen 1. september 2022.² Rapporten skal inneholde arbeidsgruppens anslag for nødvendige merutgifter og mindreinntekter for 1. halvår 2022.

¹ Arbeidsgruppen gjør ikke egne vurderinger av kommunesektorens skatteinntekter, men legger Finansdepartementets skatteanslag til grunn. Det samme gjelder deflatoren for kommunale utgifter.

² Stortinget ba i anmodningsvedtak nr. 167 (2021-2022) av 16. desember 2021 om at regjeringen vurderer å forlenge mandatet til arbeidsgruppen som kartlegger kommunesektorens merutgifter og inntektsbortfall som følge av koronapandemien til hele 2022. Regjeringen har ikke tatt stilling til oppfølgingen av dette anmodningsvedtaket ennå.

1.2 Arbeidsgruppens mandat³

Bakgrunn

Utbruddet av koronaviruset vil i betydelig grad påvirke kommunenes og fylkeskommunenes inntekter og utgifter i 2020 og 2021. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt hvor store de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet vil være.

Som følge av dette nedsatte regjeringen en arbeidsgruppe med representanter fra staten og kommunesektoren for å gi faglige vurderinger av de økonomiske konsekvensene som koronautbruddet har hatt for kommunesektoren.

Gjennom 2020 og 2021 har det i flere runder blitt iverksatt ekstraordinære økonomiske tiltak rettet mot kommunesektoren, hvorav mesteparten har vært begrunnet med koronapandemien. De kompensierende bevilgningene til sektoren er i stor grad utbetalt gjennom de ordinære kriteriene i rammetilskuddet, i tillegg til at det er bevilget skjønnsmidler som fordeles av statsforvalterne etter behov.

Mandat

Arbeidsgruppen skal:

1. Systematisk gå gjennom hvilke typer utgifter eller inntekter som blir påvirket av koronapandemien både direkte og indirekte.

Dette kan for eksempel knytte seg til merutgifter/mindreinntekter som reduserte foreldrebetalingene innen barnehage og SFO, reduserte inntekter innen kultur, idrett og kollektivtransport, økte utgifter til sykehjem og hjemmetjenester, økte utgifter til TISK, vaksinasjon, smittevernutstyr og andre helserelaterte utgifter, transportbehov, større behov for renhold for å forebygge smitte e.l. Konjunkturrelaterte merutgifter som for eksempel sosialhjelp utgifter skal også kartlegges. Det kan også knytte seg til mindreutgifter/merinntekter som f.eks. reduserte reiseutgifter.

Arbeidsgruppen skal ikke gjøre egne vurderinger av kommunesektorens skatteinntekter, men legge Finansdepartementets skatteanslag til grunn. Det samme gjelder deflatoren for kommunale utgifter.

2. Gi et anslag på hvor mye de ulike typene utgifter og inntekter under punkt 1 utgjør.

Arbeidsgruppen skal ikke drøfte spørsmål rundt størrelsen på kompensasjon av merutgifter og mindreinntekter. Arbeidsgruppen skal bestå av representanter fra Kommunal- og distriktsdepartementet, Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og KS. Kommunal- og distriktsdepartementet leder arbeidsgruppen.

³ Sist oppdatert februar 2022, hvor arbeidsgruppens arbeid ble forlenget til 1. september 2022, jf. siste avsnitt i under punkt 2.

Arbeidsgruppen skal levere en rapport innen 1. april 2022 med arbeidsgruppens anslag for nødvendige merutgifter og mindreinntekter for 2021. Rapporten skal også inneholde arbeidsgruppens anslag for kommunenes eventuelle merutgifter ved å gjennomføre valget høsten 2021 som følge av pandemien.

En siste rapport skal avgis innen 1. september 2022. Denne rapporten skal inneholde arbeidsgruppens anslag for nødvendige merutgifter og mindreinntekter for 1. halvår 2022.

2 Økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen

2.1 Utviklingen i 2021

Koronapandemien har preget Norge sterkt de siste to årene. Kommunesektorens merutgifter og mindreinntekter var i 2020 i stor grad knyttet til nasjonale tiltak og et høyt smittetrykk generelt. De første ukene av pandemien var preget av strakstiltak og nasjonal nedstenging, før det ble en gradvis gjenåpning fram mot sommeren 2020. Nye smittebølger på senhøsten 2020 og senvinteren 2021 førte til nye nasjonale innstramminger og lokale tiltak i områder med høy smitte. Vaksineringsen av befolkningen startet opp rundt årsskiftet 2020/2021. I takt med at vaksineringsen tiltok og smittetrykket avtok, ble de fleste nasjonale smitteverntiltakene gradvis avviklet gjennom sommeren og fram til september. Smitten kom i denne perioden i større grad blant unge voksne, som i mindre grad var fullvaksinert, og blant barn og unge, som ikke var vaksinert. Smittespredningen tiltok så igjen fra midten av oktober. Da den nye virusvarianten omikron ble oppdaget i slutten av november, ble det på nytt nødvendig med inngripende smitteverntiltak, som varte inn i 2022.

Året sett under ett, var situasjonen i 2021 i større grad preget av lokale smitteutbrudd og ulike tiltaksnivåer i ulike kommuner, sammenlignet med 2020. Dette tilsier også at de økonomiske konsekvensene av pandemien varierte mer mellom kommunene i 2021 enn i 2020.

2.2 Anslag for 2021

Arbeidsgruppen har kartlagt hvilke nødvendige merutgifter og mindreinntekter kommunesektoren har hatt som følge av utbruddet av koronaviruset. Anslagene omfatter merutgifter og mindreinntekter som er *direkte og indirekte relatert til virusutbruddet*. De direkte merutgiftene omfatter for eksempel utgifter til smittevernutstyr, testing og testkapasitet, smittesporing og vaksineringsen, lønnsutgifter og kompensasjon til henholdsvis egne ansatte og til fastleger som har vært i isolasjon og karantene, og økt renhold.⁴ Det omfatter også ekstrautgifter til avvikling av stortingsvalget som følge av pandemien. De direkte mindreinntektene omfatter for eksempel lavere brukerbetaling, stengte kultur- og fritidstilbud, og bortfall av billettinntekter for kollektivtransporten. Mens de direkte mindreinntektene i 2020 var betydelig inntektssvikt som følge av den nasjonale nedstengningen, var inntektsbortfallet i 2021 mer påvirket av smittespredningen og tiltaksbyrden lokalt. Bortfall av billettinntekter i kollektivtransporten og stengte kultur- og fritidstilbud utgjorde det største inntektsbortfallet.

De indirekte merutgiftene og mindreinntektene er økonomiske konsekvenser for kommunale og fylkeskommunale oppgaver som kun indirekte følger av virusutbruddet. Dette omfatter for eksempel reduserte inntekter fra havnevirksomhet og parkering.

Samlet anslås totale netto merutgifter og inntektsbortfall for sektoren til om lag 16 mrd. kroner i 2021, jf. tabell 1. Av dette anslås de økonomiske konsekvensene for kommunene til 12 mrd. kroner og for fylkeskommunene til vel 4 mrd. kroner.

⁴ Direkte merutgifter inneholder også merutgifter til valgavviklingen som følge av virusutbruddet. Disse er imidlertid i all hovedsak tilordnet til 2. halvår i denne rapporten og inngår ikke i anslagene for 1. halvår. Se nærmere omtale i avsnitt 2.3 punkt iii.

Tabell 1 Anslåtte merutgifter og mindreinntekter i 2021 som følge av virusutbruddet. Mrd. kroner. ¹

	Anslag for 2021
Kommuner	
Merutgifter ²	10,8
Helse og omsorg	6,5
Vaksinasjon	2,0
Barnehage og grunnskole	1,8
Økonomisk sosialhjelp	0,1
Øvrige tjenester	0,8
Besparelser som ikke er spesifisert på tjenesteområde	-0,4
Mindreinntekter	1,2
Foreldrebetaling barnehage og SFO	0,1
Brukerbetalinger og refusjoner helse og omsorg	0,2
Kultur og idrett	0,5
Øvrige mindreinntekter	0,4
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter kommuner	12,0
Fylkeskommuner	
Merutgifter (netto)	0,3
Samferdsel	0,2
Videregående opplæring	0,2
Øvrige tjenester	0,0
Mindreinntekter	3,8
Samferdsel	3,6
Tannhelse	0,1
Videregående opplæring	0,1
Øvrige tjenester	0,0
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter fylkeskommuner	4,1
Sektoren samlet¹	
Merutgifter (netto)	11,1
Mindreinntekter	5,0
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter sektoren samlet	16,1

¹ Avvik mellom leddene og summene skyldes avrunding.

² For kommunene er summen for merutgifter oppgitt netto, etter at besparelser/mindreutgifter er trukket fra, mens merutgiftene på tjenesteområde ikke er oppgitt netto. For fylkeskommunene er eventuelle innsparinger spesifisert på tjenesteområde, slik at også tall for merutgifter på tjenesteområde er oppgitt netto.

Kilde: Arbeidsgruppen som skal kartlegge økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen for kommunesektoren

For kommunene kan om lag 70 prosent av anslåtte merutgifter og inntektsbortfall henføres til helse- og omsorgstjenestene, hvor utgifter til lønn, testing, smittesporing, smittevernustyr og vaksinasjon⁵, samt kostnader knyttet til isolasjoner og karantene, er de største enkeltpostene. I underkant av 20 prosent kan henføres til grunnskole og barnehage. De resterende merutgiftene og inntektsbortfall fordeler seg på kultur, idrett og havn, samt enkelte andre tjenester.

For fylkeskommunene er de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet i stor grad hovedsak knyttet til reduserte billetttinntekter i kollektivtransporten.

Det har også vært besparelser som følge av virusutbruddet, for eksempel som følge av mindre reise- og kursvirksomhet, færre arrangement og aktiviteter e.l. For kommunene er

⁵ Vaksinasjon var ikke inkludert i kartleggingen for 2020.

denne besparelsen vist i en egen rad i tabell 1 under merutgiftene, mens den for fylkeskommunene er trukket fra i anslagene for de enkelte tjenestene. Merutgifter og mindreinntekter i de enkelte tjenestene er nærmere beskrevet i avsnitt 2.4.

Tallgrunnlaget i rapporten baserer seg på innrapporterte tall for alle fylkeskommunene. For kommunene er det samlet inn tall fra et utvalg kommuner som så er aggregert opp til et anslag på nasjonalt nivå, jf. avsnitt 2.3. Anslagene i rapporten viser merutgiftene og mindreinntektene som følger av virusutbruddet på de ulike tjenestene i kommunene og fylkeskommunene. For tiltak som har blitt finansiert med øremerkede tilskudd, har kommunene og fylkeskommunene blitt bedt om kun å rapportere på netto merkostnader de har hatt utover tilskuddet.

Omdisponering av ressurser mellom ulike tjenesteområder fanges kun opp i de innrapporterte utgiftene i den grad dette har ført til overtidsbetaling og økte vikarkostnader. Arbeidsgruppen har ikke sett på eventuelle betydninger dette kan ha hatt for kvaliteten i tjenestetilbudet, men har kun sett på påløpte utgifter i kommunene og fylkeskommunene. Eventuelt etterslep som følge av redusert nivå på enkelte tjenester i 2021 er ikke vurdert.

Arbeidsgruppens anslag er beheftet med usikkerhet. Overordnet knytter usikkerheten seg til at man egentlig ikke vet hvordan utviklingen i kommunesektorens utgifter og inntekter ville vært i fravær av pandemien, se nærmere omtale i avsnitt 2.3, samt at anslagene er basert på en utvalgsundersøkelse.

I noen tilfeller vil det kunne være vanskeligere å trekke opp en klar grense mellom hva som er nødvendige merutgifter og mindreinntekter som følge av pandemien og hva som ikke er det. Som et utgangspunkt mener arbeidsgruppen at det kun er sektorens nødvendige merutgifter for å opprettholde tjenestetilbudet og bekjempe pandemien som skal inngå i tallgrunnlaget, i tillegg til mindreinntekter som følge av nødvendige tiltak for å bekjempe pandemien. Dette skillet er likevel vanskelig å fullt ut ivareta i praksis. Arbeidsgruppen har forsøkt å korrigere for tilfeller i tallgrunnlaget hvor utgiftene i større grad anses å følge av valg kommunene og fylkeskommunene selv har tatt. Det tas forbehold om at det ikke har vært mulig å identifisere alle slike tilfeller, men det legges til grunn at eventuelle gjenstående utgifter som det ikke er korrigert for ikke har utslagsgivende betydning for hovedtallene i rapporten.

I rapportene som omhandlet 2020, viste arbeidsgruppen også effektene av lavere skatteinntekter, lavere deflator og midlertidig reduksjon av arbeidsgiveravgiften. Fordi anslagene for skatt og deflator for 2021 ble utarbeidet under pandemien, og den midlertidige nedsettelsen av arbeidsgiveravgiften kun var et tiltak i 2020, inngår ikke disse størrelsene i vurderingene av pandemiens økonomiske konsekvenser for kommunesektoren i 2021. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 2.5.

Kommunene og fylkeskommunene har fått ekstrabevilgninger som følge av virusutbruddet i 2021. En oversikt over økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2021 finnes i vedlegg 2.

Koronapandemien kan også ha bidratt til andre økonomiske konsekvenser for kommunesektoren, slik som for eksempel reduserte netto renteutgifter som følge av lavere rentenivå. Forhold knyttet til kommunenes og fylkeskommunenes finansielle disposisjoner, slik som finans- og gjeldsforvaltning og eieruttak fra egne selskaper, er ikke en del av kommuneopplegget, og kommunene og fylkeskommunene bærer selv risikoen ved slike tilpasninger. Slike virkninger er derfor ikke hensyntatt i denne rapporten.

2.3 Tallgrunnlag og metode

Anslagene i denne rapporten for netto merutgifter og mindreinntekter er i hovedsak basert på regnskapstall for 2021 fra kommunene og fylkeskommunene i en undersøkelse gjennomført av KS. Undersøkelsen ble sendt ut i slutten av februar med svarfrist i løpet av første uken i mars 2022. Undersøkelsen omfattet 47 kommuner, som til sammen omfatter 56 pst. av innbyggerne,⁶ i tillegg til alle fylkeskommunene. Samtlige kommuner over 70 000 innbyggere inngikk i undersøkelsen, mens det var lav representativitet blant kommuner med under 25 000 innbyggere.⁷ Særlig var representativiteten lav blant de minste kommunene. Arbeidsgruppen kom med innspill til spørsmålene som ble sendt til kommunene og fylkeskommunene i forkant av utsendelsen. Spørreskjemaet som ble sendt ut, er gjengitt i vedlegg 1.

KS har hatt hovedansvaret for å samle inn, bearbeide de innrapporterte tallene og utarbeide anslag på nasjonalt nivå. Arbeidsgruppen har hatt tilgang til det fullstendige tallgrunnlaget.

Kommunenes og fylkeskommunenes merutgifter og mindreinntekter som følge av koronapandemien kan ikke leses direkte ut av kommunenes offisielle regnskaper eller KOSTRA, som publiseres på årlig basis. Kommunenes interne regnskaper er innrettet på en annen måte, som også gir muligheter for at kommunene i større grad kan isolere utgifter knyttet til covid-19. Tilbakemeldinger fra kommunene tyder på at mange har benyttet disse mulighetene, selv om kommunenes rapportering også vil være preget av et visst skjønn. I 2020-rapporteringen ble kommunen bedt om å ta med merutgifter og mindreinntektene som fulgte av virusutbruddet utover de opprinnelig budsjetterte rammene, som ble fastsatt før virusutbruddet. De opprinnelige budsjetterte rammene fungerte da som en proxy for hva kostnadene ville vært i fravær av pandemien. For 2021 vil årsbudsjettet i kommunene også kunne omfatte koronarelaterte utgifter.⁸ Det gjør det ekstra utfordrende å gi et anslag på merutgifter som følge av virusutbruddet. Undersøkelsen for 2021 er likevel ment å identifisere de samme merutgifter og mindreinntekter i 2021 som i 2020. Eventuelle omdisponeringer/omprioriteringer av ressurser i egen virksomhet medtas ikke, da dette ikke har medført økte utlegg for kommunen. Undersøkelsen var ment å identifisere de samme merutgifter og mindreinntekter i 2021 som i 2020. I en ideell situasjon hadde man hatt et kontrafaktisk scenario, det vil si kjennskap til hvordan utviklingen i sektorens kostnader og inntekter ville vært i 2021 i fravær av pandemien. Det er naturlig nok ikke mulig, og derfor vil anslagene i denne rapporten være beheftet med usikkerhet.

For å utarbeide et anslag for merutgifter og mindreinntekter i kommunene, er de innrapporterte tallene fra utvalgskommunene for 2021 aggregert opp til nasjonalt nivå for de ulike tjenesteområdene. Utvalgskommunene ble delt inn i tre grupper: kommuner med færre enn 25 000 innbyggere, kommuner med 25-70 000 innbyggere og kommuner med flere enn

⁶ Undersøkelsen som lå til grunn for arbeidsgruppens sluttrapport for 2020, omfattet til sammenlikning 48 kommuner med 54 pst. av folketallet, i tillegg til alle fylkeskommunene.

⁷ Undersøkelsen omfattet samtlige 12 kommuner med over 70 000 innbyggere. Blant kommunene med 25 000–70 000 innbyggere omfattet undersøkelsen 14 av 35 kommuner (tilsvarende 44 pst. av innbyggerne i denne kommunegruppen), og blant kommunene med under 25 000 innbyggere deltok 21 av 309 kommuner (16 pst. av innbyggerne).

⁸ Det vil kunne variere mellom kommunene i hvilken grad koronarelaterte utgifter i årsbudsjettet er fordelt ut på budsjetttrammene for den enkelte sektor (barnehage, grunnskole osv.) eller om det er vedtatt som en egen budsjettramme.

70 000 innbyggere. Anslag for hver gruppe ble skalert opp etter innbyggertall, og så summert opp for å utarbeide nasjonale anslag.⁹

2.4 Merutgifter og mindreinntekter i tjenestene i 2021

i. Kommunene

Helse og omsorg

Koronapandemien har utfordret de kommunale helse- og omsorgstjenestene på ulike måter og i ulik grad avhengig av i hvilket omfang den enkelte kommune har vært rammet av covid-19-utbrudd. Tjenestene innenfor denne sektoren er i stor grad lovpålagte og må løses uavhengig av en pågående pandemi. Kommunen må sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Kommunene er ansvarlig for beredskap og smittevern i kommunen, og det er kommunene som er ansvarlig for gjennomføringen av TISK-strategien (testing – isolering – smittesporing – karantene).

Kommunene er ansvarlige for å tilby koronavaksinasjon til anbefalte grupper som oppholder seg i kommunen.

Alle kommuner har hatt merutgifter til smittevern, knyttet til blant annet utstyr, personell og renhold. Det er imidlertid store variasjoner i hvor mye ressurser den enkelte kommune har vært nødt til å bruke på for eksempel TISK-strategien.

Kommunene organiserer arbeidet ut ifra lokale forhold og behov og har blant annet mulighet til å omdisponere personell til andre tjenester.

De samlede merutgiftene innenfor helse og omsorg for kommunene som følge av koronapandemien anslås til om lag 8,5 mrd. kroner for 2021 (inkl. merutgifter til vaksinasjon).¹⁰ Videre anslås det at helse- og omsorgstjenesten hadde mindreinntekter på om lag 0,2 mrd. kroner i samme periode. Samlet anslås netto merutgifter og mindreinntekter for helse og omsorg til om lag 8,7 mrd. kroner for 2021. Det fremheves at det er store variasjoner mellom enkeltkommuner.

Av de samlede merutgiftene er 2,0 mrd. kroner knyttet til vaksinasjon.

Nedenfor gis det en kort beskrivelse av ulike typer merutgifter som inngår i undersøkelsen innenfor helse- og omsorgssektoren:

Merutgifter lønn, unntatt fastleger

Kommunene har hatt en betydelig belastning på helse og omsorgstjenestene. Drift av ordinære tjenester er ressurs- og kostnadskrevende i personell og utstyr under koronapandemien, samtidig som beredskapsarbeid, smittevern og TISK-strategien krever

⁹ Arbeidsgruppen har også vurdert en metode hvor kommunene ble delt inn i to grupper, henholdsvis kommuner med over og under 70 000 innbyggere. Denne metoden gir ikke vesentlige forskjeller i anslagene for 2021.

¹⁰ I tabell 1 er merutgifter til vaksinasjon og merutgifter til øvrige helse- og omsorgstjenester vist hver for seg.

store ressurser. I undersøkelsen er det kartlagt merutgifter for kommunene, men fastlegene er egen kategori. Denne kategorien omfatter derfor lønnsmerutgifter for alle personellgrupper utenom fastlegene.

Smittevernutstyr

Kommunene har merutgifter knyttet til smittevernutstyr. Den ekstraordinære ordningen med sentralt innkjøp opphørte ved årsskiftet 2020–2021, og kommunene står nå for all anskaffelse.

Andre merutgifter, unntatt fastleger

Kommunene drifter koronaklinikker/ beredskapsplasser, og de hadde utgifter til knyttet til gjennomføring av testing, smittesporing og isolering/karantene.

Videre er det foretatt en beregning av "diverse merutgifter" innenfor helse- og omsorgstjenestene. Dette omfatter renhold, vakthold, sikring, lager, logistikk, utstyr (inkl. IKT), materiell, rekvisita, konsulenttjenester, kjøp fra private, mm.

Merutgifter fastleger

Legetjenesten har vært sentral i perioden under pandemien. Denne kategorien omfatter merutgifter knyttet til fastleger, kjøp av allmennlegetjenester, kompensasjon for karantene og isolasjon, legevakt og kommuneoverlege.

Vaksinasjon

Vaksinasjon mot covid-19 er organisert som en del av det nasjonale vaksinasjonsprogrammet. Kommunene har ansvar for å tilby koronavaksinasjon til personer i anbefalte grupper som oppholder seg i kommunen. Det er opp til den enkelte kommune å finne hensiktsmessige ordninger for gjennomføringen av koronavaksinasjonsprogrammet, og det er store variasjoner i utgifter mellom kommunene. Kommunen kan ikke ta betalt av den enkelte innbygger.

For 2021 ble det også besluttet at vaksiner mot sesonginfluensa skulle være gratis for risikogruppene, og at kommunenes utgifter til dette skulle kompenseres i samme system som koronavaksineringen.

I desember 2021 støttet Forsvaret vaksinasjonsarbeidet i kommunene med noen team. Kostnaden for dette ble dekket av Forsvaret.

Oppslutningen rundt vaksinasjonsprogrammet er høy, særlig blant de eldste. Per 6. mars 2022 er 73 prosent av hele befolkningen, 88 prosent av innbygger 16 år og eldre og 89 prosent av innbyggere 18 år og eldre, vaksinert med to doser koronavaksine. Totalt 83 prosent av 16-17-åringene og 54 prosent av 12-15-åringene er vaksinert med én dose, og 43 prosent av 16-17-åringene er vaksinert med andre dose.

Det er 53 prosent av hele befolkningen som har fått oppfriskningsdose. Andelen er 90 prosent for alle 65 år og eldre, 82 prosent for dem over 45 år og 66 prosent for aldersgruppen 18 år og eldre. Blant risikogruppene er det 81 prosent av personene 18-64 år med høy risiko for alvorlig forløp som har fått oppfriskningsdose, og 73 prosent av dem med moderat risiko.

For 2021 ble det registrert nærmere 9,8 millioner vaksinedoser i nasjonalt vaksinasjonsregister, SYSVAK.

De samlede merutgiftene anslås til om lag 2,0 mrd. kroner for 2021, og knytter seg bl.a. til lokaler, personell og drift.

Barnehage og grunnskole

Vinteren 2021 var preget av midlertidige nedstengninger og tidvis rødt tiltaksnivå flere steder. Gjennom vinteren var det mange steder høye smittetall, og smitteverntiltakene innebar blant annet en høy andel barnehager og skoler måtte ha mindre grupper enn vanlig. Særlig for å drive på rødt nivå, er erfaringen fortsatt at svært mange kommuner og barnehageeiere mener at det er behov for enten å styrke bemanningen utover det ordinære eller å redusere åpningstiden.

Gjennom hele våren 2021 fulgte alle barnehager og skoler fortsatt smittevernveiledere på gult eller rødt nivå. Fra 27. mai ble det åpnet for drift på grønt nivå, men mange kommuner avventet dette til oppstart av nytt barnehage- og skoleår. Starten på skoleåret 2021/22 var preget av høy smitte. Både elever og lærere hadde et høyt fravær høsten 2021. Den 16. desember ble det innført gult nivå i grunnskolen som følge av stor smittespredning og en ny virusmutant. Fra kommunenes side rapporteres det om problemer med å rekruttere nok kvalifiserte vikarer, og det var store bemanningsutfordringer i både barnehager og grunnskoler. Dette medførte også at skoler og barnehager måtte holde helt eller delvis stengt i perioder grunnet at de ikke kunne gi et forsvarlig tilbud.

Basert på innrapporterte tall fra kommunene, anslår arbeidsgruppen mindreinntekter for alle kommuner på 0,1 mrd. kroner i 2021.

Netto merutgifter for 2021 anslås til 1,8 mrd. kroner.

Samlet anslås mindreinntekter og netto merutgifter for barnehage og grunnskole i 2021 til om lag 1,9 mrd. kroner.

Sosialhjelp

Arbeids- og velferdsdirektoratet utarbeidet en veileder for forenklet behandling av vedtak om økonomisk sosialhjelp som følge av koronasituasjonen. Denne gir veiledning om hvordan NAV-kontoret kan sikre forsvarlig saksbehandling i en situasjon med større press på de sosiale tjenestene.

Det var tidlig i koronapandemien ventet en økning i antall sosialhjelpsmottakere. Rapporter som Arbeids- og velferdsdirektoratet tidligere innhentet fra de største byene og på fylkesnivå, indikerte likevel at det ikke var noen stor økning i antall søknader om økonomisk sosialhjelp i 2020.

Innrapporterte tall for 2021 tyder på at det heller ikke i 2021 har vært noen stor økning i antall søknader om økonomisk sosialhjelp. Merutgiftene til sosialhjelp i 2021 anslås til i overkant av 0,1 mrd. kroner.

Kultur og idrett

Smitteverntiltakene på nasjonalt og lokalt nivå har fått store konsekvenser for kultur- og idrettssektoren ved at arrangement og aktiviteter har blitt avlyst, stengt, utsatt eller endret for å tilpasses situasjonen. Begrenset publikumstilbud på grunn av smitteverntiltak og tidvis stengning har blant annet redusert billettinntektene. Dette har også påvirket kommunale tjenester og tilbud som for eksempel bibliotek, kino, museer, idrettsanlegg, fritidstilbud for blant annet barn og unge.

Det kommunale kulturtilbudet er i liten grad lovregulert, og kommunesektoren har stort handlingsrom for å vurdere virkemidler og tiltak utfra lokale og regionale forutsetninger og behov. I de fleste tilfeller er det samlede tilbudet til befolkningen et samspill mellom kommunale tjenester, frivillige organisasjoner og private aktører. Kommunene og fylkeskommunenes bidrag kan derfor både være drift av tjenester, tilskudd til organisasjoner og institusjoner samt eierskap i selskaper og virksomheter. De store variasjonene når det gjelder organiseringen av tilbudene gjør det også krevende å lage anslag for netto merutgifter og inntektsbortfall for alle kommunene basert på innbyggertall. Arbeidsgruppen har valgt å legge kommunenes vurderinger til grunn for hva som er nødvendige merutgifter som følge av pandemien innenfor kultur og idrett.

Mindreinntektene for kommunene knyttet til kultur- og idrettstilbud er nå anslått til om lag 0,5 mrd. kroner i 2021. Undersøkelsen gjennomført av KS indikerer at det er store variasjoner mellom kommuner, og at enkelte kommuner har hatt særskilt store tap som følge av pandemien. Dette henger trolig sammen med at de gjeldende kommunene har ansvaret for driften av store kulturinstitusjoner og/eller idrettsanlegg.

Enkelte kommuner har også hatt noen merutgifter som følge av at aktiviteter er blitt gjennomført i henhold til smittevernbestemmelser og til nødvendige tilskudd til arrangement og virksomheter som ikke dekkes av midlertidige tilskuddsordninger til kultursektoren.¹¹ Disse merutgiftene er anslått til nærmere 80 mill. kroner.

Øvrige merutgifter

Dette omfatter blant annet koronatelefon, IKT/kommunikasjon, renhold på øvrige sektorer, barnevern, rus og psykisk helse og samferdsel i kommuner. Samlet sett var det i denne kategorien anslått merutgifter på 0,8 mrd. kroner i 2021.

Øvrige mindreinntekter

Dette er en samlekategori for øvrige mindreinntekter. Som følge av pandemien, har anløp i kommunale havner blitt lavere enn ventet. Dette gjelder i første rekke cruisetrafikken, men også annen anløpstrafikk. I tillegg kan det i denne kategorien for eksempel inngå parkering, kulturskole og kantine. Samlet anslås disse mindreinntektene til 0,4 mrd. kroner for kommunene i 2021.

¹¹ De midlertidige tilskuddsordningene vil i denne sammenheng også omfatte den kommunale kompensasjonsordningen for næringslivet. Denne ordningen var rettet mot lokale virksomheter og skulle bl.a. fungere som en ventilordning for virksomheter som faller utenfor andre kompensasjonsordninger. Hensikten med tilskuddet var å sette kommunene bedre i stand til å avhjelpe situasjonen for lokale virksomheter som er rammet av lokale eller nasjonale smitteverntiltak. Kommunene tildelte tilskudd, og ordningen kunne også omfatte kultursektoren. Ut fra rapporteringen som forelå per medio februar 2022, hadde 14 av totalt 105 selskaper som i Enhetsregisteret var definert som kommunalt eide aksjeselskaper innen kultur og idrett, fått kompensasjon gjennom denne ordningen i 2021. Totalt utgjorde dette 5,4 mill. kroner. Ytterligere 13 hadde mottatt kompensasjon gjennom den generelle kompensasjonsordningen for næringslivet (totalt 6,0 mill. kroner).

ii. Fylkeskommunene

Kollektivtransport

Billettinntektene i kollektivtransporten gikk drastisk ned i 2020, samtidig som tjenesteproduksjonen som hovedprinsipp ble opprettholdt med samme standard og dekningsgrad/kapasitet for å sikre at en samfunnskritisk funksjon ikke ble satt ut av spill. Kollektivselskapene hadde i liten grad mulighet til å redusere kostnadene, først og fremst grunnet krav og behov om tilstrekkelig kapasitet til at smittevernfarene råd kunne overholdes under reise, men også grunnet varslingsfrist i kontraktene med operatørene. Kollektivtransport ble også tidlig definert som samfunnskritisk infrastruktur som måtte opprettholdes.

For fylkeskommunene dreier mindreinntektene seg i hovedsak om bortfall av billettinntekter fra ordinære passasjerer. Antallet ordinære passasjerer var betydelig lavere enn normalt i både 2020 og 2021. Blant annet skyldes dette oppfordringer og til dels påbud om å benytte hjemmekontor og benytte annen transport enn kollektiv der det er mulig. Antall reiser med fylkeskommunal kollektivtransport var 627 mill. i 2019 og 402 mill. i 2020. Tall for 2021 foreligger ikke ennå.

Høsten 2021, da det ikke forelå smitteverntiltak som berørte kollektivtransporten direkte, var antall reisende fortsatt 20-25 prosent lavere enn før pandemien. Fylkeskommunene hadde dermed betydelige mindreinntekter også i denne perioden, samtidig som det illustrerer utfordringene kollektivtransporten fortsatt står overfor etter at smitteverntiltakene ble opphevet. For Ruter, som organiserer kollektivtransporten på vegne av Oslo og det tidligere Akershus, har antall reisende gjennom 2021 variert mellom 35 og 80 prosent % av normalt antall før pandemien, avhengig av hvilke smitteverntiltak som gjaldt på ulike tidspunkt.

Mindreinntektene for fylkeskommunal kollektivtransport i 2021 anslås til 3,6 mrd. kroner, som i all hovedsak skyldes lavere billettinntekter. Av de samlede mindreinntektene skyldtes vel 30 mill. kroner bortfall av refusjon for skoleskyss. Det er store variasjoner mellom fylkeskommunene i størrelsen på rapporterte inntektsbortfall. Dette skyldes store variasjoner i kollektivtilbudet og -bruken ulike steder i landet, samt at andelen av finansieringen som dekkes av billettinntekter varierer mellom fylkeskommunene.

Merutgifter på om lag 220 mill. kroner innenfor kollektivtransport dreier seg blant annet om ekstra kjøring som følge av pandemien, økte utgifter til renhold og andre smitteverntiltak, ekstraordinære administrative utgifter og merutgifter til skoleskyss. Mens noen fylkeskommuner nedjusterte ruteproduksjonen i perioder i 2020, er det i 2021 så å si ingen besparelser på dette. Mindreutgiftene er svært lave sammenlignet med merutgiftene, men bl.a. er 25 mill. kroner spart på reduserte TT-utgifter.

Samlet sett anslås netto merutgifter og mindreinntekter for fylkeskommunal kollektivtransport til 3,8 mrd. kroner i 2021.

Tannhelse

Fylkeskommunene har i gjennom 2021 arbeidet med å ta igjen pasientbehandling av prioriterte pasienter med rettigheter etter tannhelsetjenesteloven. Dette er pasienter som ikke mottok behandling i 2020 som følge av særskilte tiltak under pandemien. Etterslepet av prioriterte pasienter har medført at disse pasientene går foran betalende, voksne pasienter, i tråd med prioriteringsrekkefølgen som fylkeskommunenenes tannhelsetjeneste er pålagt å

følge i henhold til tannhelsetjenesteloven. Konsekvensen av dette er tapte inntekter fra pasientbehandling. Effekten varierer mye mellom fylkeskommunene.

Tapte pasientinntekter i 2021 anslås til vel 100 mill. kroner.

Anbefalingene knyttet til smittevern i odontologisk praksis, blant annet for å ivareta lovpålagt akuttfunksjon, anslås å ha gitt merutgifter på i overkant av 30 mill. kroner, men motsvares delvis av reduserte utgifter til tannteknikk, forbruksmateriell, reiser o.l., anslått til ca. 25 mill. kroner.

Samlet sett anslås netto merutgifter og mindreinntekter for tannhelse til nærmere 110 mill. kroner i 2021.

Videregående opplæring

Vinteren 2021 var preget av midlertidige nedstengninger og tidvis rødt tiltaksnivå flere steder, noe som igjen innebar mye bruk av digital hjemmeopplæring. Gjennom hele våren 2021 har alle skoler fortsatt fulgt smittevernveiledere på gult eller rødt nivå. Fra 27. mai ble det åpnet for drift på grønt nivå, men mange avventet dette til oppstart av nytt skoleår. Smitteverntiltak innebar at mange skoler blant annet måtte ha undervisningen i mindre grupper enn vanlig. Eleveksamener våren 2021 ble avlyst, tilsvarende som våren 2020.

Starten på skoleåret var preget av høy smitte. Både elever og lærere hadde et høyt fravær høsten 2021. Den 16. desember ble det innført rødt nivå i videregående skole som følge av stor smittespredning og en ny virusmutant.

Basert på innrapporterte tall fra fylkeskommunene, anslår arbeidsgruppen mindreinntekter for alle fylkeskommuner til 60 mill. kroner våren 2021.

Netto merutgifter for 2021 anslås til nærmere 170 mill. kroner.

Samlet anslås mindreinntekter og netto merutgifter for videregående skole til om lag 230 mill. kroner i 2021.

Øvrige tjenester

I undersøkelsen fra KS er det ikke rapportert om vesentlige merutgifter og mindreinntekter for fylkeskommunene utover kollektivtrafikk, tannhelse og videregående opplæring.

I likhet med spørreskjema for kommunene ble spørsmålene i skjema til fylkeskommunene tydeliggjort for å kartlegge merutgifter og mindreinntekter på kultur- og idrettsområdet. Fylkeskommunene bidrar i hovedsak gjennom ordinære driftstilskudd og eierskap av institusjoner og virksomheter på kulturområdet, og det ble i liten grad innrapportert ekstra tilskudd som et nødvendig covid-19 tiltak. Dette kan skyldes at mange regionale kulturinstitusjoner har vært omfattet av statlige tiltak og ordninger.

iii. Merutgifter ved avviklingen av stortingsvalget 2021

I mandatet er arbeidsgruppen bedt om å anslå kommunenes eventuelle merutgifter ved å gjennomføre stortingsvalget høsten 2021 som følge av pandemien. Valget medførte ekstra arbeid for å sikre at det kunne gjennomføres på smittevernmessig forsvarlig måte.

Merutgiftene omfattet arbeid med beredskapsavtaler og administrative merutgifter, materiell og utstyr, samt leie av lokaler. Økt bemanning var også nødvendig for å sikre tilstrekkelig avstand ved stemmegiving. Velgere som var i karantene grunnet covid-19, skulle stemme i egne lokaler, utenfor de ordinære stemmelokalene eller ved mobile stemmemottak. Velgere i

karantene som ikke hadde mulighet til å komme seg til et slikt sted, samt velgere i isolasjon, kunne søke om å få stemme hjemmefra. Samtidig ble perioden for når det er mulig for velgere å stemme hjemme, utvidet.

For kommunene anslås merutgiftene til om lag 50 mill. kroner. Merutgiftene er relativt sett større i de mindre kommunene.

2.5 Skatteinntekter og lønns- og prisvekst

Arbeidsgruppens kartlegging av økonomiske konsekvenser av covid-19-situasjonen for kommunesektoren for 2020 inkluderte anslåtte virkninger av endrede skatteinntekter og lønns- og prisvekst som følge av pandemien.¹² I tråd med mandatet la arbeidsgruppen Finansdepartementets anslag for kommunesektorens skatteinntekter og deflatoren for kommunale utgifter til grunn. Beregningen av hvor mye av den økte kjøpekraften sektoren kunne realisere baserte seg på metoden arbeidsgruppen utarbeidet til dette formålet.

Koronapandemien kan forklare en betydelig del av kommunesektorens skattesvikt og lavere lønns- og prisvekst enn opprinnelig budsjettet med i 2020. For å kunne si noe om pandemieffekten ble det tatt utgangspunkt i sektorens skatteinntekter og kommunal deflator slik det ble anslått i saldert budsjett for 2020 høsten 2019.

Anslagene for 2021 ble laget under pandemien, og Finansdepartementet har vurdert det slik at det ikke er mulig å gi et godt anslag på virkninger av pandemien på disse størrelsene. Anslagene ble i utgangspunktet utarbeidet under usikkerhet, og det er ikke mulig å vite hvordan utviklingen ville ha vært i fravær av pandemien. Det er derfor heller ikke lagt inn høyere/lavere skatteinntekter i 2021 som en merinntekt/mindreinntekt i tabell 1.¹³

¹² De økonomiske virkningene for 2020 inkluderte også et anslag på mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift for 3. termin 2020. Dette er ikke en aktuell virkning for 2021.

¹³I 2021-budsjettet ble kommunesektoren gitt en (varig) særskilt kompensasjon slik at den midlertidige skattesvikten i 2020 ikke skulle få varig virkning på inntektsnivået fremover. Denne kompensasjonen regnes som en kompenserende bevilgning, ikke som en merinntekt.

Vedlegg 1 Spørreskjema til kommunene og fylkeskommunene

Tabell 1 Spørreskjema til kommunene august 2021¹

	Anslag for 2021
Helse og omsorg (eks. karantenehotell og grensestasjoner som faller inn under nasjonale ordninger) <u>Merutgifter helse og omsorg (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov)</u> Smittevernutstyr Merutgifter koronasenter/beredskapsplasser mv Smittesporing Testing og testkapasitet (inkl. lokale teststasjoner) Isolasjon og karantene (karantenehotell og direkte smitterelatert arbeid) Merutgifter fastleger kjøp allmennlegetjenester Kompensasjon fastleger i karantene og isolasjon Renhold Kompensasjon til private og ideelle organisasjoner knyttet til ekstrautgifter til smittevern, karantene mv. Utgifter kontrolltiltak smittevern Merutgifter lønn (fratrasket refusjoner) utover det som er rapportert ovenfor <u>Inntektsbortfall helse og omsorg (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer)</u> Bortfall refusjonsinntekter Reduserte inntekter egenandel praktisk bistand	
Covid-19 vaksinasjon Lønnsutgifter Driftsutgifter og utstyr Kjøp av tjenester fra andre	
Karantenehoteller og grensestasjoner Testing i karantenehoteller og kostnader til helse- og omsorgstjenester for personer som oppholder seg i karantenehoteller, brutto utgifter Teststasjoner-grensekommuner/flyplasser, brutto utgifter Ørmerkede tilskudd knyttet til utgiftene ovenfor (til fradrag)	
Barnehage <u>Merutgifter etter nasjonal gjenåpning barnehage (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Lønnsutgifter Renhold og anskaffelse av smittevernutstyr Tilskudd for kompensasjon ekstra utgifter private barnehager (utenom tap foreldrebetaling) <u>Inntektsbortfall barnehager etter nasjonal stengningsperiode (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Tap foreldrebetaling i kommunale barnehager i kommunal stengingsperiode. Tilskudd til private barnehager for tap foreldrebetaling grunnet stenging	
Grunnskole <u>Merutgifter (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Lønnsutgifter Renhold og anskaffelse av smittevernutstyr <u>Inntektsbortfall (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Tap foreldrebetaling i SFO i grunnet stenging	
Kultur og idrett <u>Merutgifter (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Merutgifter til smitteverntiltak og endringer/tilpasninger av tilbud, inkl. kommunale kulturbygg, idrettsanlegg o.a. Nødvendige tilskudd til arrangementer og virksomheter som faller utenfor andre tilskuddsordninger, inkl. dekning av utgifter og inntektsbortfall til kommunalt eide kulturbygg, idrettsanlegg o.a. Beskriv kort under kommentarer nedenfor, med angivelse av navn på selskap og beløp <u>Inntektsbortfall (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov):</u> Mindreinntekter fra arrangement og aktivitet pga. helt eller delvis stengning/avlysning	
Storingsvalget 2021 Merutgifter til forberedelse og beredskap rundt valgavviklingen 2021 (sammenlignet med valgavviklingen av et stortingsvalg i et normalår)	
Andre tjenesteområder <u>Merutgifter (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov)</u> Sosialhjelp Koronatelefon IKT/Kommunikasjon Renhold Barnevern Leverandørkontrakter (force majeure) Økt premie Norsk Pasientskadeerstatning	

Inntektsbortfall (spesifiser ytterligere i påfølgende linjer ved behov)

Inntektsbortfall parkering

Inntektsbortfall havn

Besparelser/reduerte utgifter (spesifiser på påfølgende linjer), oppgi med minusfortegn

Vikarutgifter

Kurs, konferanser, reiser

Mindreutgifter grunnet ikke avholdt eksamen på 10. trinn

Besparelser/reduerte utgifter fra arrangement og aktivitet pga. helt eller delvis stenging/avlysning

¹ Kommunene kunne også supplere med egne rader i skjemaet.

Veileder for utfylling av kommunenes skjema

Ved innrapportering av tall skal følgende forutsetninger legges til grunn (bygger på samme prinsipper som tidligere):

1. Det er ekstra utgifter og inntektsbortfall knyttet til covid-19 situasjonen for kommunen inklusive kommunale foretak (dvs. kommunen som rettssubjekt) som skal rapporteres inn.

2. I rapporteringen av ekstra utgifter er det kun direkte merutgifter for kommunen som skal medtas. Eventuelle omdisponeringer/omprioriteringer av ressurser i egen virksomhet skal ikke medtas, da dette ikke har medført økte utlegg for kommunen. Eventuelle langsiktige konsekvenser av slike omprioriteringer må det tas stilling til på et senere tidspunkt.

3. Det er videre netto ekstra utgifter, dvs. utgiftene fratrukket øremerkede tilskudd og andre refusjoner slik som sykkelønsrefusjoner, som skal rapporteres. Det presiseres at statens refusjoner av covid-19-utgifter gjennom ordningen for ressurskrevende tjenester er et øremerket tilskudd som det må gjøres fradrag for. Det er med andre ord netto merkostnader finansiert over de frie inntektene som ønskes innrapportert.

Unntaket fra denne regelen er punkt C om karantenehotell og kontroll ved grensestasjoner finansiert av eget øremerket tilskudd hvor det skal rapporteres brutto tall.

4. Ekstra utgifter til stortingsvalget inkluderer:

a) ekstra utgifter som er knyttet til arbeid med beredskapsavtaler, leie av ekstra lokaler og administrative merutgifter, og det vil også kunne omfatte materiell og utstyr (selv om utgifter til smittevernsutstyr i utgangspunktet antas å bli rapportert inn under spørsmålet om smittvernsutstyr under helse og omsorg).

b) merutgifter til mottak av stemmer, inkludert merutgifter ved mottak av stemmer hos velgere i isolasjon og karantene, eller merutgifter ved å leie ekstra lokaler rundt valgdagen for å kunne ta imot (flere) velgere i karantene.

5. Ved rapportering av mindreinntekter kan det tas utgangspunkt i forventede inntekter i opprinnelig budsjettet for 2020 oppjustert med lønns- og prisvekst fra 2020 budsjett til 2021 budsjett på 0,6 prosent.

Prosentpåslaget for lønns- og prisvekst er beregnet slik: På budsjetteringstidspunktet for 2020 var anslaget for lønns- og prisveksten på 3,1 prosent, mens lønns- og prisveksten ble 1,0 prosent. Dette gir et fradrag på 2,1 prosent. For 2021 legges anslaget for lønns- og prisveksten i statsbudsjettet for 2021 til grunn, med andre ord et påslag på 2,7 prosent. At det tas utgangspunkt i opprinnelig statsbudsjett for 2021, og ikke senere oppdaterte anslag, må ses i sammenheng med at kommunale betalingssetter ofte fastsettes ved inngangen til året.

Mindreinntekter innen SFO, barnehage og til dels også omsorg vil kunne beregnes ut fra antall brukere som midlertidig ikke får tilbud.

6. I utgiftene til vaksinasjon mot covid-19 skal også kommunens utgifter til influensavaksinasjon (inkludert beredskap) medtas. Bakgrunnen for dette er at vaksinasjon mot covid-19 og influensa ble sett i sammenheng i Prop. 244 S (20202021), og det ble gitt en samlebevilgning over rammetilskuddet med 528 mill. kroner til disse vaksinasjonene. I proposisjonen ble det bl.a. vist til:

«Kommunene organiserer selv sitt vaksinasjonstilbud, både for koronavaksine og influensavaksine. I uke 40-43 vil det kun bli kjørt ut influensavaksiner, ikke koronavaksiner. Det anslås at 50 pst. av influensavaksinene til personer i risikogrupperne vil kunne settes i kommunenes vaksinasjonssentre. Det vil si 800 000 doser. Det antas at noen kommuner vil bruke samme personell og samme løsninger for begge vaksinasjonsprogrammer. Det vil derfor være naturlig å se på kapasiteten samlet til å vaksinere for begge disse programmene.»

7. Noen kommuner har organisert kulturvirksomheten i kommunale aksjeselskaper. Der kommunene har gitt nødvendige tilskudd som følge av covid-19 til slike aksjeselskaper skal det medtas i rapporteringen her (fint om dere kan oppgi navn på AS i tilknytning til dette).

Netto inntektstap i de kommunale aksjeselskaper (tapte inntekter og sparte kostnader) utover det kommunen har kompensert skal ikke medtas i denne rapporteringen.

Tabell 2 Spørreskjema til fylkeskommunene august 2021¹

	1. halvår				2. halvår					
	Mars	Apr	Mai	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Videregående opplæring										
<u>Inntektsbortfall</u>										
Mindreinntekter medlemsavgift eller fast utleie										
Mindreinntekter kantine og/eller restaurant og matfag										
Mindreinntekter privatisteksamener (avmeldte kandidater)										
Mindreinntekter for leieinntekter for internatskolene pga. hjemsendte elever										
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>										
Økte utgifter til digitalt utstyr for å kunne gjennomføre digital undervisning										
Merutgifter i forbindelse med hjemreiser for avbrutte studieturer										
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak										
Overtid og mertid for lærere og nøkkelpersonell										
Økte vikarutgifter										
Leie av lokaler										
Andre nødvendige merutgifter grunnet covid-19										
<u>Utgifter som bortfaller eller reduseres</u>										
Innsparinger på eleveksamen										
Lavere utgifter til kurs for ansatte										
Lavere lønnsutgifter, redusert vikarbruk og lignende										
Samferdsel										
<u>Inntektsbortfall</u>										
Generelt inntektsbortfall kollektivtransport (ordinære passasjerer)										
Bortfall av refusjon fra kommuner i forbindelse med skoleskyss										
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>										
Merutgifter knyttet til skoleskyss										
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak										
Ekstraordinære administrative utgifter										
Utvikling av ny teknologi (direkte relatert til pandemien - spesifiser i kommentarfelt)										
Merutgifter knyttet til ferge										
Taxikompensasjon - skoleskyss										
Merutgifter avlyst buss for bane - erstatningsbeløp til operatør										
Ekstra kjøring som følge av Covid										
<u>Mindreutgifter som konsekvens av redusert ruteproduksjon</u>										
<u>Ref. veileder</u>										
<u>Andre utgifter som bortfaller eller reduseres</u>										
Ref. veileder										
Reduserte TT-utgifter										
Tannhelse										
<u>Inntektsbortfall</u>										
Tapte pasientinntekter										
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>										
Merutgifter lønn										
Smitteverntiltak, herunder verneutstyr										
Økte renholdsutgifter										
IKT-utgifter for digital samhandling og hjemmekontor										
<u>Utgifter som bortfaller eller reduseres</u>										
Mindreutgifter tannteknikk, forbruksmaterieell, porto, reiser etc.										
Øvrige sektorer / administrasjon										
<u>Inntektsbortfall</u>										
Varig bortfall av inntekter for utførte oppdrag (f.eks. arkeologer eller annet personale)										
Mindreinntekter fra arrangement og aktivitet pga. helt eller delvis stengning/avlysning av kultur- og idretts tilbud										
<u>Merutgifter (lønn og andre merutg.)</u>										
Økte utgifter til digitalt utstyr for hjemmekontor for å kunne gjennomføre arbeidsdagen og arbeidsoppgaver										
Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak										
Overtid og mertid for nøkkelpersonell										
Merutgifter til smitteverntiltak og endringer/tilpasninger av tjenester										

Merutgifter til smitteverntiltak og endringer/tilpasninger av kultur- og idrettstilbud
Tilskudd som et nødvendig covid-19 tiltak, der tilskuddet skal fange opp forhold som ikke kompenseres av nasjonale tilskuddsordninger (spesifiseres i kommentarfelt)

Utgifter som bortfaller eller reduseres

Besparelser/reduerte utgifter pga. helt eller delvis stengning/avlysning av kultur- og idrettstilbud
Vikarutgifter
Kurs, konferanser, reiser

¹ Fylkeskommunene kunne også supplere med egne rader i skjemaet

Veileder for utfylling av fylkeskommunenes skjema

Bakgrunn

Regjeringen har satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra staten og kommunesektoren for å gi faglige vurderinger av de økonomiske konsekvensene som koronautbruddet har hatt for kommunesektoren.

KS tilrettelegger grunnlaget for en oppdatert kartlegging av merutgifter og mindreinntekter i kommuner og fylkeskommuner. Det vises til en Excel-bok i samme Teams-gruppe, hvor hver fylkeskommune har sin dedikerte arkfane.

Arbeidsutvalget for fylkesøkonomisjefer har bidratt til å utarbeide en veiledning for utfylling av skjemaet. Målet er å legge til rette for en mest mulig ensartet rapportering. Fylkesrådmennene må ta et større ansvar for å rapportere de viktigste postene på en konsekvent måte, også inntektsbortfall i kollektivtransporten. Det er viktig at fylkeskommunene gjør en grundig jobb i innsamlingen sånn at tallene blir representative.

I første omgang er det gjort en avgrensing til konsekvenser i 2021

Det tas utgangspunkt i det vedtatte budsjettet for 2021.

I regnearket er inndelingen nå månedlig. Vi antar de fleste av dere har regnskapet i orden. Som tidligere er det rent teknisk ikke anledning til å legge inn flere rader i regnearket. Noen rader har forhåndsutfylt ledetekst i kolonne A, og fylles ut i henhold til ledeteksten. På øvrige rader kan dere selv legge inn tekst i kolonne A, med tilhørende beløp i de hvite feltene i kolonnene B-K.

Ledetekstene er ikke ment å være uttømmende!

I de fargede feltene ligger det summeringer som ikke skal røres.

Vi legger til grunn at det skal være mulig å gi tall på månedlig basis.

Om sektorene

Videregående opplæring – inntektsbortfall

Anslå omfang av mindreinntekter i sektoren.

Eksempler: Mindreinntekter medlemsavgift eller fast utleie; Mindreinntekter kantine og/eller restaurant og matfag; Mindreinntekter privatisteksamener (avmeldte kandidater); Mindreinntekter for leieinntekter for internatskolene pga. hjemsendte elever.

Videregående opplæring – merutgifter (lønn og andre merutgifter)

I kartleggingen må det gjøres en avveining mellom åpenbare direkte konsekvenser av pandemien i et kortsiktig bilde, og indirekte konsekvenser av pandemien og den tilhørende lavkonjunkturen i et mer langsiktig bilde.

Sistnevnte har et potensial for å svekke den fylkeskommunale økonomien betydelig. Dette vurderes som aktuelt i en senere kartlegging av økonomiske konsekvenser, men vil trolig kreve en felles statistisk tilnærming. Eksempler på dette er:

Vg3 fagopplæring i skole som alternativ til opplæring i bedrift, krevende alternative løsninger

Lavkonjunktur i næringslivet = høykonjunktur for vgo / økt etterspørsel etter vgo - mer aktuelt på lengre sikt?

Økt bemanning knyttet til karriereveiledning overfor arbeidsledige og voksne som ønsker ny utdanning

Eksempler: Økte utgifter til digitalt utstyr for å kunne gjennomføre digital undervisning; Merutgifter i forbindelse med hjemreiser for avbrutte studieturer; Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak; Overtid og mertid for lærere og nøkkelpersonell; Økte vikarutgifter; Leie av lokaler; Andre nødvendige merutgifter grunnet covid-19.

Videregående opplæring – utgifter som bortfaller eller reduseres

Mindreutgifter knyttet til eleveksamener er et eksempel på en besparelse som må tas med.

Utsatt eller avlyst kurs- og konferansevirksomhet kan ses på som en besparelse dersom aktiviteten utgår og ikke erstattes senere. På den annen side kan det også være tale om merutgifter dersom aktiviteten utsettes og det ender opp med dublering av utgifter. For forstyrrelser knyttet til kurs- og konferansevirksomhet og tilhørende reiser anmodes fylkeskommunene om å gjøre vesentlighetsvurderinger og bruke rimelig skjønn.

For noen skoler kan det være tale om reduserte lønnsutgifter som følge av redusert vikarbruk, mens det for andre kan være slik at ekstraordinære forhold gir seg utslag i merutgifter for lærere og nøkkelpersonell (se kategorien over), for eksempel i forbindelse med fravær for elever.

Eksempler: Innsparinger på eleveksamen; Lavere utgifter til kurs for ansatte; Lavere lønnsutgifter, redusert vikarbruk o.l.

Samferdsel – inntektsbortfall

Unntakssituasjonen som inntraff 12. mars 2020 medførte at passasjerinntektene gikk drastisk ned over natten, samtidig som tjenesteproduksjonen som hovedprinsipp ble opprettholdt med samme standard og dekningsgrad for å sikre at en samfunnskritisk funksjon ikke ble satt ut av spill. Dette er utgangspunktet for kartleggingen av mindreinntekter, hvor fylkeskommunene har dokumentert mindreinntekter sammenlignet med en normalsituasjon.

Det tas utgangspunkt i det vedtatte budsjettet for 2021. I opprinnelig budsjett antas at det er tatt hensyn til takstøkning, nye avtaler for året og andre vedtatte endringer i forventet ruteproduksjon. Det vil derfor være mest riktig å ta utgangspunkt i budsjettet, og ikke foregående år (regnskapet) når man beregner inntektsbortfall.

For fylkeskommunene kan inntektsbortfallet dreie seg om både inntekter fra ordinære passasjerer og fra skoleskyss – bortfall av refusjon fra kommuner. Ved en kartlegging av inntektsbortfallet er det naturlig å skille mellom disse to typene inntekter.

For anslag i tredje tertial legger fylkeskommunene til grunn at smittevernsituasjonen er som nå, og at forholdsregler praktiseres som nå resten av året.

Eksempler: Generelt inntektsbortfall kollektivtransport (ordinære passasjerer); Bortfall av refusjon fra kommuner i forbindelse med skoleskyss

Samferdsel – merutgifter (lønn og andre merutgifter)

Vi ber fylkeskommunene om å gjøre en samlet vurdering av ovennevnte, og spesifisere også eventuelle merutgifter knyttet til skoleskyss – se under.

Eksempler: Merutgifter knyttet til skoleskyss; Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak; Ekstraordinære administrative utgifter; Utvikling av ny teknologi (direkte relatert til pandemien - spesifiser i kommentarfelt); Merutgifter knyttet til ferge; Taxikompensasjon – skoleskyss; Merutgifter avlyst buss for bane – erstatningsbeløp til operatør; Ekstra kjøring som følge av covid.

Samferdsel – mindreutgifter som konsekvens av redusert ruteproduksjon

Noen fylkeskommuner vil ha truffet tiltak for å redusere utgiftene gjennom nedjustert ruteproduksjon under den mest intense perioden med nedstengning. Her rapporteres eventuelle besparelser som er oppnådd gjennom dialog mellom oppdragsgiver og operatørselskap eller lignende. Dette kan for eksempel dreie seg om avtalte lettelser i vederlag for bortfall av variable utgifter og permitteringer på operatørens hånd. Reduserte vederlag for takstsamarbeid kan også være aktuelt å korrigere for.

Eventuelle mindreutgifter som følge av redusert skoleskyss spesifiseres. For individuelt tilrettelagt taxitransport i småskolen kan det på den annen side være inngått egne avtaler som innebærer et økt behov for materiell per elev som en konsekvens av smitteverntiltak gjennom våren og høsten. Det er generelt knyttet stor finansiell usikkerhet til konsekvensene av bortfall av oppdrag i drosjenæringen, og noen fylkeskommuner har valgt å opprettholde vederlag på avtalt nivå.

Ingen linjer er forhåndsutfyllt i skjemaet.

Kommentar: Fylkeskommuner vil ha truffet ulike tiltak som har påvirket ruteproduksjonen og dermed utgiftene. For å sikre likebehandling, bør fordelingen av kompensasjon ta utgangspunkt i det beregnede inntektsbortfallet.

Linje om TT-ordningen er også lagt inn hos samtlige som evt. påminnelse under "andre utgifter som bortfaller"

Samferdsel – andre utgifter som bortfaller eller reduseres

Fylkeskommunene vurderer om det er andre utgifter som har bortfalt eller blitt redusert.

TT-ordningen

Tannhelse – inntektsbortfall

Det tas også her utgangspunkt i budsjettet for 2021 gitt at dette framstår som realistisk og korrigert for volumendringer og indeksjustering sammenlignet med regnskapet for 2019.

Den økonomiske aktiviteten (ordinær pasientbehandling) vil være preget av etterslep i behandlingen av prioriterte pasienter, som krever at større personalressurser benyttes i den ikke-økonomiske aktiviteten.

Noen fylkeskommuner vil vurdere å sette inn ekstra ressurser for å ta igjen etterslepet i behandlingen av prioriterte grupper, og på denne måten pådra seg merutgifter som reduserer inntektsbortfallet gjennom høsten. Det bør korrigeres for dette slik at anslaget for mindreinntekter tar utgangspunkt i et scenario hvor «alt annet er likt».

Eksempel: Tapte pasientinntekter

Kommentar: Fylkeskommunene forventer etter hvert differensiert kompensasjon også på dette området, altså en kompensasjon som speiler det faktiske inntektsbortfallet i den enkelte fylkeskommune.

Tannhelse – merutgifter (lønn og andre merutgifter)

Kartleggingen av merutgifter kan dreie seg om anskaffelser av smittevernustyr, ivaretagelse av lovpålagt akutfunksjon for smittede eller mistenkt smittede pasienter – egne smitteklonikker med eget personell eller lignende, ekstra IT-utstyr for lettere å kunne gjennomføre digitale møter og arbeid fra hjemmekontor mv.

Eksempler: Merutgifter lønn; Smitteverntiltak, herunder verneustyr for behandlere; Økte renholdsutgifter; IKT-utgifter for digital samhandling og hjemmekontor

Tannhelse – utgifter som bortfaller eller reduseres

Eksempel: Mindreutgifter tannteknikk, forbruksmateriell, porto, reiser etc.

Øvrige sektorer / administrasjon – inntektsbortfall

Eksempler: Varig bortfall av inntekter for utførte oppdrag (f.eks. arkeologer eller annet personale); Mindreinntekter fra arrangement og aktivitet pga. helt eller delvis stengning/avlysning av kultur- og idrettstilbud.

Øvrige sektorer / administrasjon – merutgifter (lønn og andre merutgifter)

Eksempler: Økte utgifter til digitalt utstyr for hjemmekontor for å kunne gjennomføre arbeidsdagen og arbeidsoppgaver; Økte renholdsutgifter og andre smitteverntiltak; Overtid og mertid for nøkkelpersonell; Merutgifter til smitteverntiltak og endringer/tilpasninger av tjenester, inkl. kulturbygg, idrettsanlegg o.a. Merutgifter til smitteverntiltak og endringer/tilpasninger av tjenester, inkl. kulturbygg, idrettsanlegg o.a.; Tilskudd som et nødvendig covid-19 tiltak, der tilskuddet skal fange opp forhold som ikke kompenseres av nasjonale tilskuddsordninger

Øvrige sektorer / administrasjon – utgifter som bortfaller eller reduseres

Eksempler: Besparelser/reduerte utgifter pga. helt eller delvis stengning/avlysning av kultur- og idrettstilbud; Vikarutgifter; Kurs, konferanser, reiser.

Vedlegg 2 Økte bevilgninger i 2021 som følge av virusutbruddet

Tabell 1 Kompenserende bevilgninger til kommunesektoren gjennom i 2021^{1,2} Mill. kroner

	Prop. 1 (inkl. Tillegg 1) (Statsbudsjettet 2021)	Prop. 79 (jan 2021) og Prop. 195 (RNB 2021) ³	Prop. 211 (juni), Prop. 244 (sept) og Nysaldert	Sum
Økt rammetilskudd kommuner (kap. 571, post 60 og 64)				11 435
Kompensasjon merutgifter og mindreinntekter	4 721	1 000	750	6 471
Kompensasjon merutgifter og mindreinntekter – skjønnstilskudd	1 500	1 500		3 000
Kompensasjon til kommunene ifb. Stortingsvalget			50	50
Habilitering- og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne	100			100
Vaksinasjon		1 257 ⁴	528	1 785
Massetesting		100	-71	29
Økt rammetilskudd fylkeskommuner (kap. 572, post 60 og 64)⁵				4 231
Kompensasjon merutgifter og mindreinntekter – skjønnstilskudd ⁵	950 ⁶	150		1 100
Kompensasjon inntektsbortfall kollektivtransport	1250	1 531	250	3 031
Voksenrett videregående opplæring	100			100
Øremerkede tilskudd				2 629
Teststasjoner ved grenseoverganger og karantenehotell (762.63)	17	106		123
Innreisekarantenehotell (451.60)	120	1 153	770 ⁷	2 043
Refusjon karantenehotell og refusjon isolasjon (451.60)		460		460
Smitteverntiltak i asylmottak (490.60)		1	1	2
Sum økte bevilgninger som følge av merutgifter og mindreinntekter i 2021				18 295
Kompensasjon for tapt inntektsnivå ⁸	1 900			1 900
Sum kompenserende bevilgninger				20 195

¹ Tallene er ikke direkte sammenliknbare med tabell 1 i rapporten under avsnitt 2.1. I undersøkelsen som tabell 1 baserer seg på, ble kommunene og fylkeskommunene bedt om kun å rapportere på netto merkostnader de hadde hatt utover tilskuddet i de tilfellene tiltak hadde blitt finansiert med øremerkede tilskudd.

² Med unntak av bevilgningene som er gitt som skjønnsmidler, er økningen i rammetilskuddet fordelt ut på kommunene over innbyggertilskuddet og fordelt etter inntektssystemets kriterier.

³ I alt 500 mill. kroner til vaksinasjon, 106 mill. kroner til teststasjoner ved grenseoverganger og karantenehotell, 460 mill. kroner til refusjon for karantenehotell og isolasjon samt 1 mill. kroner til smitteverntiltak i asylmottak ble bevilget i forbindelse med behandlingen av Prop. 79 (2020-2021). Det øvrige ble vedtatt ved behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2021.

⁴ I alt 500 mill. kroner ble bevilget i Prop. 79 (2020-2021) og 757 mill. kroner i Revidert nasjonalbudsjett 2021.

⁵ Bevilgningene til fylkeskommunenes rammetilskudd er bevilget som skjønnsmidler og er fordelt ut på den enkelte fylkeskommune etter en særskilt fordeling.

⁶ Også deler av bevilgningen i Prop. 1 S Tillegg 1 (2020-2021) på 950 mill. kroner var begrunnet med tapte billettinntekter i kollektivtrafikken (i tillegg til reduserte brukerbetalingen i tannhelsetjenesten og merutgifter i videregående opplæring).

⁷ I Prop. 211 (2020-2021) ble det bevilget 2 250 mill. kroner. Bevilgningen ble redusert med 1 480 mill. kroner i nysaldert budsjett.

⁸ Særskilt og varig tillegg slik at den midlertidige skattesvikten i 2020 ikke får varige virkninger på kommunesektorens inntektsnivå fremover. Tillegget er ikke en kompensasjon for merutgifter eller mindreinntekter for kommunesektoren i 2021.

Kilde: Finansdepartementet

Tabell 2 Økte bevilgninger til kommunesektoren gjennom 2021 som er gitt på bakgrunn av virusutbruddet, men som ikke er kompensasjon (aktivitetsfremmende tiltak o.l.).¹ Mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Tiltak	Beløp	Prop.
225	69	Tiltak i grunnopplæringen. Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Tilskudd for at personer uten rett til opplæring kan fullføre videregående opplæring	300	1 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen. Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Tilskudd rettet mot avgangselever som går ut av videregående opplæring uten å fullføre	150	1 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen. Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Fagbrev på jobb	46	1 S
225	69	Tiltak i grunnopplæringen. Tiltak for fullføring av videregående opplæring	Stimuleringstiltak rettet mot læringer i sektorer som er hardest rammet av pandemien	100	79 S
226	21	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Spesielle driftsutgifter	Støtte til kommunesektoren og friskoler å ta igjen tapt læring	151,9	1 S
226	21	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Spesielle driftsutgifter	Støtte til digital undervisning til kommunesektoren og friskoler	50	1 S
226	21	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Spesielle driftsutgifter	Støtte til kommunesektoren og friskoler å ta igjen tapt læring	240,8	195 S
226	65	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen. Tilskudd til nye og utvidete sommerskoletilbud ifb. koronapandemien	Sommerskole	500	79 S
240	60	Fagskoler. Driftstilskudd til fagskoler	2 000 studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole), inkl. Industrifagskolen	209	1 S
291	60	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere. Integreringstilskudd	Utvidet programtid i introduksjonsprogrammet	135	79 S
291	62	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere. Kommunale innvandreriltak	Videreføring økt bevilgning Jobbsjansen	25	1 S
291	62	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere. Kommunale innvandreriltak	Jobbsjansen	25	79 S
292	60	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap	Utvidet norskopplæring	120	79 S
553	61	Regional- og distriktsutvikling. Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	Sivas næringshage- og inkubasjonsprogram	76	79 S
553	68	Regional- og distriktsutvikling. Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	1 750	79 S
553	68	Regional- og distriktsutvikling. Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	1 296	195 S
553	68	Regional- og distriktsutvikling. Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter	492	Nysald.
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner Innbyggertilskudd	Videreføre økt lærlingtilskudd	170	1 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner Innbyggertilskudd	Bedriftsintern opplæring	200	79 S
572	60	Rammetilskudd til fylkeskommuner Innbyggertilskudd	Bedriftsintern opplæring	100	94 LS

761	68	Omsorgstjeneste. Kompetanse og innovasjon	Desentraliserte studieplasser for ansatte i omsorgstjenestene	20	1 S
761	68	Omsorgstjeneste. Kompetanse og innovasjon	Aktivitetstilbud til langtidsbeboere ved sykehjem og beboere i omsorgsboliger med heldøgns bemanning	75	1 S
761	68	Omsorgstjeneste. Kompetanse og innovasjon	Tilskudd til måltidsfelleskap for hjemmeboende eldre	30	79 S
762	60	Primærhelsetjeneste. Forebyggende helsetjenester	Frisklivs-, lærings- og mestringstilbud	7	195 S
765	60	Psykisk helse, rus og vold. Kommunale tjenester	Tilskudd til tilbud til barn og unge med behov for langvarig oppfølging og sammensatte tjenester	10	79 S
846	60	Familie- og oppveksttiltak. Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn	Åpne møteplasser - barne- og ungdomstiltak bysamfunn	10	195 S
846	61	Familie- og oppveksttiltak. Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge	Tiltak for å inkludere barn og unge	10	1 S
846	61	Familie- og oppveksttiltak. Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge	Utstyrssentraler	20	79 S
846	61	Familie- og oppveksttiltak. Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge	Tiltak for å inkludere barn og unge	45	195 S
846	62	Familie- og oppveksttiltak. Utvikling i kommunene	LOS-ordningen	7	1 S
846	62	Familie- og oppveksttiltak. Utvikling i kommunene	Foreldrestøttende tiltak	15	195 S
854	61	Tiltak i barne- og ungdomsvernet. Utvikling i kommunene	Alarmtelefon barn og unge	2	195 S
882	61	Kirkebygg og gravplasser. Tilskudd til fredete og verneverdige kirkebygg	Istandsetting av klimaskall i eldre kirker	50	1 S
Sum				6 437,7	

¹ Utover 60-postene er det i denne tabellen tatt med tre 21-poster under Kunnskapsdepartementet. Disse blir i all hovedsak tildelt kommunesektoren. Det vil også kunne være øvrige koronabegrunnede tilskudd 21-poster hvor kommunene kan søke på lik linje med andre (f.eks. under Helse- og omsorgsdepartementets område, hvor kommunene og frivillige organisasjoner kan søke), men disse er ikke tatt med i denne tabellen.

Kilde: Finansdepartementet

Vedlegg 3 Økonomiske konsekvenser og økte bevilgninger i 2020 som følge av virusutbruddet

Tabell 1 Anslåtte merutgifter og mindreinntekter i 2020 som følge av virusutbruddet i arbeidsgruppens sluttrapport for 2020.¹ Mrd. kroner.²

	Anslag sluttrapport mars 2021 ⁴
Kommuner	
Merutgifter²	6,9
Helse og omsorg	5,5
Barnehage og grunnskole	1,1
Økonomisk sosialhjelp	0,2
Øvrige tjenester ³	1,0
Besparelser som ikke er spesifisert på tjenesteområde ³	-0,9
Mindreinntekter	3,3
Foreldrebetaling barnehage og SFO	1,6
Brukerbetalinger og refusjoner helse og omsorg	0,2
Kultur og idrett	0,8
Øvrige mindreinntekter	0,6
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter	10,2
Lavere skatteinntekter (+)	2,7
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)⁴	5,9⁴
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)	1,5
Sum kommuner	5,5
Fylkeskommuner	
Merutgifter (netto)	-0,1
Samferdsel	-0,1
Videregående opplæring	0,1
Øvrige tjenester	-0,1
Mindreinntekter	4,3
Samferdsel	3,9
Tannhelse	0,2
Videregående opplæring	0,2
Øvrige tjenester	0,0
Sum merutgifter (netto) og mindreinntekter	4,2
Lavere skatteinntekter (+)	1,1
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)⁴	1,0⁴
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)	0,2
Sum fylkeskommuner	4,1
Sektoren samlet¹	
Merutgifter (netto)	6,8
Mindreinntekter (+)	7,6
Lavere skatteinntekter (+)	3,8
Mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst (-)⁴	6,9⁴
Mindreutgift som følge av redusert arbeidsgiveravgift (-)	1,7
Sum sektoren samlet	9,6

¹ Tallene for 2020 er ikke direkte sammenlignbare med 2021 som følge av at noen virkninger ikke var aktuelle begge årene, slik som f.eks. lavere skatteinntekter og redusert lønns- og prisvekst.

² Avvik mellom leddene og summene skyldes avrundning.

³ For kommunene er summen for merutgifter oppgitt netto, etter at besparelser/mindreutgifter er trukket fra, mens merutgiftene på tjenesteområde ikke er oppgitt netto, se fotnote 3. For fylkeskommunene er eventuelle innsparinger spesifisert på tjenesteområde, slik at også tall for merutgifter på tjenesteområde er oppgitt netto.

⁴ Finansdepartementet publiserte oppdatert kommunal deflator for 2020 i Revidert nasjonalbudsjett 2021, altså etter at arbeidsgruppen avla sin sluttrapport. Anslaget for mindreutgift som følge av redusert pris- og lønnsvekst hadde ikke blitt oppdatert siden arbeidsgruppens delrapport, og anslaget fra delrapporten ble derfor gjengitt her. Anslaget i RNB 2021 var 7,4 mrd. kroner for sektoren samlet, fordelt med 6,3 mrd. kroner på kommunene og 1,1 mrd. kroner på fylkeskommunene.

Tabell 2 Bevilgninger i 2020 begrunnet med virusutbruddet.^{1,2} Mill. kroner

Bevilgninger gitt som kompensasjon for virusutbruddet i 2020	
Økt rammetilskudd kommuner (kap. 571, post 60 og 64)³	7 007³
Generelt kompenserende tiltak for merutgifter	3 750
Kompensasjon av foreldrebetaling i barnehage og SFO	1 000
Økt tilgjengelighet i helsestasjons- og skolehelsetjeneste og til avlastningstiltak og aktivitetstiltak for barn og unge med store behov	150
Økt skjønnsmidler til kommuner som har hatt større merutgifter	1 500
Skjønnstilskudd TISK-strategi	500
Økt kontrollaktivitet i kommunene av etterlevelse av smitteverntiltak	107
Økt rammetilskudd fylkeskommuner (kap. 572, post 60 og 64)⁵	3 985
Kompensasjon inntektsbortfall kollektivtransport	3 885 ³
Økt skjønnstilskudd – merutgifter smittevern videregående opplæring	100
Øremerkede tilskudd	738
Primærhelsetjeneste – praksiskompensasjon fastleger (762.70)	80
Testing ved grenseoverganger (762.63)	174
Psykisk helse, rus og vold – smittevern overfor sårbare grupper (765.71)	50
Familie og oppvekst – ferie og fritidsaktiviteter og frivillige organisasjoners arbeid rettet mot utsatte og sårbare barn og unge (846.61)	53
Innreisekarantenehotell (451.60)	75
Barne- og ungdomsvernet – utvide alarmtilbudet for barn og unge (854.61)	4
Julepakke sårbare grupper (846.61)	11
BFDs tiltakspakke – barn som henger etter i undervisning (226.21)	162
Tilskudd digitale læremidler (226.21)	56
Tilskudd digital undervisning (226.21)	73
Sum bevilgninger gitt som kompensasjon	11 730
Andre bevilgninger begrunnet med virusutbruddet i 2020 (aktivitetsfremmende tiltak o.l.)	6 263
Sum ekstrabevilgninger begrunnet med korona i 2020	17 993

¹ Tallene er ikke direkte sammenliknbare med tabell 1 i dette vedlegget. I undersøkelsen som tabell 1 baserer seg på, ble kommunene og fylkeskommunene bedt om kun å rapportere på netto merkostnader de hadde hatt utover tilskuddet i de tilfellene tiltak hadde blitt finansiert med øremerkede tilskudd.

² I tillegg til bevilgningene ga staten i 2020 smittevernuttstyr tilsvarende om lag 800 mill. kroner, som fordeles uten krav om betaling fra kommunene.

³ En bevilgning på 1 500 mill. kroner i Prop. 142 S til fylkeskommunene ble gitt som skjønnsmidler og fordelt til de enkelte fylkeskommunene i rater basert på fylkeskommunenes regnskap og oppdaterte prognoser, noe som innebar at det måtte foreligge et dokumentert behov for at utbetaling skulle skje). Eventuelle ubrukte midler skulle tilbakeføres til statskassen ved årsslutt. I alt 785,2 mill. kroner av bevilgningen ble brukt (og 714,8 mill. kroner forble ubrukt).

Kilde: Finansdepartementet